

СЕМІОТИКА СУЧАСНОГО ІНТЕРНЕТ-СПІЛКУВАННЯ

Ірина Овчиннікова

кандидат філологічних наук, доцент,

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

ORCID ID 0009-0000-3132-2406

i.i.ovchynnikova@udu.edu.ua

Олександр Леута

доктор філологічних наук, професор

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

ORCID ID 0009-0007-6125-6324

o.i.leuta@udu.edu.ua

Ключові слова:

*соціальна семіотика,
мультимодальність,
інтернет-комунікація,
цифровий дискурс, емодзі,
меми, цифрова прагматика,
графіко-лексичні гібриди,
онлайн-комунікація, українська
мова.*

У цій статті досліджується семіотична організація сучасної україномовної інтернет-комунікації з акцентом на взаємодії вербальних, візуальних, графічних і платформоспецифічних ресурсів у процесі конструювання значення в цифровому дискурсі. Дослідження ґрунтується на принципах соціальної семіотики та мультимодальності, розглядаючи онлайн-комунікацію як інтегровану семіотичну систему, а не як послідовність ізольованих мовних одиниць. Особливу увагу приділено емодзі, нечисловому використанню цифр, графіко-лексичним гібридам, ігровому фонетичному написанню, англійським запозиченням, цифровому сленгу, абрєвіатурам, варіативності пунктуації та мемній комунікації як взаємопов'язаним компонентам сучасного цифрового семіозису.

Емпіричний матеріал становить корпус із 360 загальнодоступних одиниць україномовної цифрової комунікації, зібраних із Telegram, Instagram, X та Facebook у період із січня 2024 року по березень 2025 року. У дослідженні застосовано мультимодальний семіотичний аналіз, дискурс-аналіз, прагматичний аналіз і контекстуальну інтерпретацію для виявлення комунікативних функцій різних семіотичних ресурсів і принципів, що регулюють їхню взаємодію в автентичному цифровому середовищі.

Результати дослідження засвідчують, що значення в сучасній українській онлайн-комунікації рідко формується виключно вербальними засобами. Натомість інтерпретація повідомлення виникає внаслідок скоординованої взаємодії мовних, візуальних, графічних та інтерфейсних знаків. Емодзі функціонують не лише як маркери емоцій, а й як прагматичні засоби, що модифікують іллокутивну силу висловлення та спрямовують його інтерпретацію. Графічні трансформації, ігрова орфографія, англійські лексичні запозичення, цифрові скорочення та відхилення від нормативної пунктуації виконують важливі функції конструювання ідентичності, експресивності та міжособистісної взаємодії, а не свідчать про недостатню мовну компетентність. Мемна комунікація виступає ефективним механізмом семантичної компресії, активізуючи спільні культурні знання та забезпечуючи швидке конструювання значення в онлайн-спільнотах. Аналіз також показує, що семіотична організація українського цифрового дискурсу відображає ширші когнітивні трансформації, пов'язані з мультимодальною обробкою інформації та кліповим сприйняттям, за якого різні комунікативні модуси інтерпретуються одночасно, а не послідовно.

Дослідження робить внесок у сучасні студії із соціальної семіотики, цифрового дискурсу та мультимодальної лінгвістики, пропонуючи цілісний опис механізмів, за допомогою яких значення розподіляється між різними семіотичними рівнями в україномовній інтернет-комунікації. Воно також поглиблює сучасне розуміння того, як цифрове середовище трансформує комунікативні практики, не підриваючи адаптивного потенціалу української мови.

SEMIOTICS OF MODERN INTERNET COMMUNICATION

Iryna Ovchynnikova

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Dragomanov Ukrainian State University*

Oleksandr Leuta

*Doctor of Philology, Professor.
Dragomanov Ukrainian State University*

Key words: *social semiotics, multimodality, Internet communication, digital discourse, emojis, memes, digital pragmatics, graphic-lexical hybrids, online communication, Ukrainian language.*

This article examines the semiotic organization of contemporary Ukrainian-language Internet communication, focusing on the interaction of verbal, visual, graphic, and platform-specific resources in the construction of meaning within digital discourse. The study is grounded in the principles of social semiotics and multimodality, treating online communication as an integrated semiotic system rather than a sequence of isolated linguistic units. Particular attention is paid to emojis, non-numeric use of digits, graphic-lexical hybrids, playful phonetic spelling, English borrowings, digital slang, abbreviations, punctuation variation, and meme-based communication as interconnected components of contemporary digital semiosis.

The empirical material consists of a corpus of 360 publicly available Ukrainian-language digital communication units collected from Telegram, Instagram, X, and Facebook between January 2024 and March 2025. The research employs multimodal semiotic analysis, discourse analysis, pragmatic analysis, and contextual interpretation to identify the communicative functions of different semiotic resources and the principles governing their interaction within authentic digital environments.

The findings demonstrate that meaning in contemporary Ukrainian online communication is rarely generated by verbal language alone. Instead, communicative interpretation emerges through the coordinated interaction of linguistic, visual, graphic, and interface-based signs. Emojis function not merely as emotional markers but as pragmatic devices that modify illocutionary force and regulate interpretation. Graphic transformations, playful orthography, English lexical borrowings, digital abbreviations, and punctuation deviations perform important identity-building, expressive, and interpersonal functions rather than representing departures from linguistic competence. Meme-based communication operates as an efficient mechanism of semantic compression, activating shared cultural knowledge and facilitating rapid meaning construction within online communities. The analysis further indicates that the semiotic organization of Ukrainian digital discourse reflects broader cognitive transformations associated with multimodal information processing and clip-like perception, where different communicative modes are interpreted simultaneously rather than sequentially.

The study contributes to contemporary research in social semiotics, digital discourse studies, and multimodal linguistics by providing an integrated

description of the mechanisms through which meaning is distributed across multiple semiotic layers in Ukrainian-language Internet communication. It also expands current understanding of how digital environments reshape communicative practices without undermining the adaptive potential of the Ukrainian language.

Вступ. Цифрове середовище змінило не лише швидкість комунікації, а й саму структуру комунікативного повідомлення. У соціальних мережах, месенджерах, коментарних стрічках і тематичних каналах текст функціонує як динамічний комплекс різноманітних знаків. Вербальні, візуальні, графічні та інтерфейсні компоненти такого повідомлення часто сприймаються не послідовно, а синхронно. На початку 2025 року в Україні інтернетом користувалися 31,5 млн людей, а кількість соціальних медіа-ідентичностей сягала 21,6 млн (DataReportal, 2025). За таких умов вербальний компонент зберігає важливе значення, однак уже не є єдиним центром цифрового повідомлення (Kress, 2010).

Перерозподіл семіотичного навантаження між мовними й немовними ресурсами засвідчує недостатність суто лінгвістичного підходу до аналізу інтернет-спілкування. У мультимодальній соціальній семіотиці, запропонованій Г. Крессом, знак розуміється не як готова одиниця, що лише переноситься в нове середовище, а як результат соціально вмотивованого добору ресурсу; із цього погляду цифрова комунікація виявляється не «текстом плюс ілюстрацією», а зібраною щоразу наново конфігурацією різних модусів – письма, макета, кольору, шрифту, руху, просторового розміщення, зображення, інтерфейсної організації (Kress, 2010). У «Reading Images» Г. Кресс і Т. ван Левен доводять цю думку до аналітичної чіткості: візуальний дизайн має власну граматику, а отже, й власний внесок у творення значення, який не зводиться до вербального коментаря чи ілюстративного дубляжу (Kress & van Leeuwen, 2021). Для мережевих платформ це особливо промовисто, бо там навіть мінімальна репліка майже ніколи не функціонує ізольовано: її обгортають реакції, прев'ю, аватари, мемні шаблони, емодзі, скріншоти попередніх повідомлень, хештеги, кнопки переповщення. Сукупність цих компонентів визначає спосіб сприйняття та інтерпретації повідомлення (Kress, 2010; Kress & van Leeuwen, 2021).

Ще раніше Д. Крістал, описуючи мову Інтернету, наполягав на тому, що мережа не створює якоїсь окремої «не-мови», а радше різко прискорює й оголює ті процеси, які в інших умовах розгортаються повільніше: графічне експериментування, змішування реєстрів, економію, гри з нормою, переозначення інтонації в письмі

(Crystal, 2006). Ця думка сьогодні не втратила сили, але цифровий матеріал останніх років змушує її розширити. Сучасні цифрові практики не обмежуються модифікацією письма: вербальний компонент взаємодіє з іншими знаковими ресурсами, функції яких виходять далеко за межі емоційного доповнення тексту. М. Заппавінья, аналізуючи соціальні медіа, переконливо показала, що мережевий дискурс формується через механізми афіліації, пошуку спільності, спільного налаштування емоцій та оцінок; і ці механізми підтримуються не тільки словами, а й метадискурсивними та візуально-інтерфейсними засобами (Zappavigna, 2012). Пізніші студії соціальних платформ іще виразніше наголосили, що мережеве мовлення має переплетену, а не лінійну будову: окремі повідомлення з'єднуються через хештеговість, цитування, платформні ланцюги, повтори шаблонів, співрозміщення зображень і коментарів, через саме архітектонічне «як» цифрового простору (Rathnayake & Suthers, 2025). Саме тому описувати сучасне інтернет-спілкування як послідовність написаних фраз – уже мало (Crystal, 2006; Zappavigna, 2012; Rathnayake & Suthers, 2025).

Найвиразніше ця зміна проявляється там, де комунікація здається нібито найпростішою: в емодзі, мемах, реакційних картинках, графічних відхиленнях, коротких підписах, які легко прийняти за периферію повідомлення. Насправді периферійними вони бувають далеко не завжди. Систематичний огляд досліджень емодзі ще кілька років тому показав, що вони виконують не лише емоційну, а й семантичну та контекстуально-регулятивну функцію, а їхнє тлумачення залежить від платформи, культури, позиції в повідомленні та комунікативної ситуації. Експериментальні праці останнього часу пішли далі: емодзі описують уже не як наївний сурогат міміки, а як окремий шар значення, що породжує різні типи інференцій залежно від місця щодо тексту – до нього, в ньому або після нього (Tieu et al., 2024). Паралельно з цим Т. Голтгрейвз показав, що емодзі можуть сприйматися як засоби виконання мовленнєвих актів навіть без вербального супроводу, хоча успішність такого спілкування жорстко залежить від спільного тла учасників (Holtgraves, 2024). Отже, у цифровій комунікації значення не просто доповнює вербальне висловлення, а розподіляється між

різними компонентами повідомлення. (Tieu et al., 2024; Holtgraves, 2024).

Схожа ситуація й з мемами, хоча вони вимагають іще обережнішого опису. Нові праці з мемології й цифрової прагматики фактично демонструють, що мем – це не просто жартівлива картинка з написом, а повноцінний мультимодальний жанр із власними правилами композиції, інтертекстуальності, позиціонування мовця й адресата, а також із високою чутливістю до контексту спільноти (Dancygier & Vandelandotte, 2025). Те, що в побутовому сприйнятті виглядає як легкий, одноразовий цифровий об'єкт, на аналітичному рівні виявляється складною структурою, де працюють прецедентні імена, уже знайомі візуальні матриці, синтаксично усічені конструкції, дейктика, інтонаційні сурогати й оцінні позиції. Не випадково сучасні дослідження розглядають мему як артефакти легітимації, делегітимації, групової самоідентифікації та культурного фреймування (Dyner, 2025). В українськомовному цифровому дискурсі мем функціонує як засіб реакції на суспільні події, групового позиціонування та стислого оформлення спільного досвіду (Dancygier & Vandelandotte, 2025; Dyner, 2025).

Українська лінгвістика на ці процеси реагує дедалі активніше, і ця активізація сама по собі симптоматична. І. Шевченко, працюючи з українськими та англomовними телеграм-каналами, описує мультимодальну концептуальну метафору як спосіб впливу на світобачення користувачів через поєднання вербальних, візуальних і кінематографічних ресурсів (Shevchenko, 2024). Л. Ковальчук та Ю. Літкович, аналізуючи воєнний медіадискурс, говорять про невербальні засоби й креолізовані мему як про специфічні інструменти психологічного розвантаження та спрямованого впливу на аудиторію (Kovalchuk & Litkovych, 2022). У працях, присвячених мемам, увага фокусується або на лексичних інноваціях і сленгу в соціальних мережах (Nazarenko & Rebenok, 2024), або на прагмалінгвістичній і мультимодальній природі самого мему, його ілюкутивній та перлюкутивній силі, його вкоріненості в прецедентних феноменах, або на функціях українських мемів у воєнному інформаційному просторі – від емоційної підтримки до протидії дезінформації (Mahuriak & Voitovych, 2025). Це вагомі напрацювання. Але, якщо дивитися на них не ізольовано, а сукупно, добре видно інше: опис переважно рухається від окремого феномена – мему, метафори, лексичної інновації, агресивного медійного маркера – тоді як саме поле українськомовного інтернет-спілкування, у якому ці елементи постійно співпрацюють, ще не отримало цілісного семіотичного прочитання (Шевченко, 2024; Kovalchuk & Litkovych,

2022; Nazarenko & Rebenok, 2024; Mahuriak & Voitovych, 2025).

Для сучасного українськомовного Інтернету ще не вироблено достатньо деталізованого опису того, як у межах одного цифрового висловлення взаємодіють вербальні, графічні, візуальні та платформно зумовлені знаки; як перерозподіляється між ними смислова вага; у який момент емодзі перестає бути додатком до фрази, а мем – лише фоном для репліки; коли графічне порушення норми сигналізує іронію, групову належність або афективну інтенсивність; яким чином сам інтерфейс підштовхує адресата до певної інтерпретації. Ця лакуна особливо відчутна тепер, коли український цифровий простір розвивається під тиском воєнного досвіду, інформаційного спротиву, високої меметичності публічної комунікації й прискореного вироблення нових знакових конвенцій. Тому предмет уваги має зміститися з простого переліку нових одиниць на механізми їх спільної роботи (Tieu et al., 2024; Dancygier & Vandelandotte, 2025; Shevchenko, 2024; Mahuriak & Voitovych, 2025; Bjola & Coplen, 2025).

Мета статті полягає у виявленні принципів семіотичної організації сучасного українськомовного інтернет-спілкування та в описі тих механізмів, через які смисл у ньому розподіляється між різними знаковими пластами.

Матеріал і методи дослідження. Емпіричну основу дослідження становить корпус із 360 публічно доступних одиниць українськомовного цифрового спілкування, відібраних із Telegram, Instagram, X та Facebook за період від січня 2024 року до березня 2025 року. До корпусу увійшли дописи, мемні зображення, картки новин, підписи до візуального контенту, треди, коментарі й репліки-відповіді, але лише ті, у яких значення формується не одним вербальним ланцюгом, а щонайменше двома семіотичними шарами – вербальним і візуальним, вербальним і графічним, вербальним та інтерфейсним, або ж їх комбінацією. Матеріал відбирався за кількома критеріями: публічність доступу; домінування української мови; наявність мультимодальної організації; тематична розмаїтість; відсутність механічних дублікатів одного і того самого шаблону. Окремо відсіювалися автоматичні репости без власного коментаря й випадки, де зображення не мало смислотворчої функції. Вибір платформ зумовлений відмінностями в організації цифрового висловлення: переважанням інформаційних карток у Telegram, візуального контенту в Instagram, коротких polemічних повідомлень у X та поєднанням розгорнутих текстів із мультимедійними компонентами у Facebook (DataReportal, 2025; Shevchenko, 2024; Rathnayake & Suthers, 2025).

Методологічно робота спирається на соціально-семіотичне розуміння мультимодальності (Kress, 2010) та візуальної граматики (Kress & van Leeuwen, 2021), що дає змогу аналізувати не окремі «ефекти», а відношення між знаками всередині цифрового цілого. Базовим є мультимодальний семіотичний аналіз, поєднаний із дискурс-аналізом і прагматичним прочитанням повідомлень: фіксувалися типи вербальних одиниць, графічні деформації, емодзі, мемні шаблони, способи цитування, іронічні рамки, інтертекстуальні сигнали, дійктичні маркери солідарності чи дистанціювання, а також інтерфейсні елементи, що модифікують сприйняття. Для опису емодзі враховувалася їх позиція щодо тексту та функція в структурі висловлення, адже нові праці доводять, що вони здатні не лише супроводжувати, а й змінювати комунікативний тип репліки (Tieu et al., 2024; Holtgraves, 2024). Під час аналізу мемів бралися до уваги їх прецедентна база, композиційний шаблон, спосіб поєднання тексту й зображення та ілокутивна спрямованість (Dancygier & Vandelanotte, 2025). (Kress, 2010; Kress & van Leeuwen, 2021; Tieu et al., 2024; Holtgraves, 2024; Dancygier & Vandelanotte, 2025).

Етичні межі корпусу були задані від початку: аналізувалися лише відкриті сторінки, пости й коментарі без залучення приватної переписки, закритих чатів або персональних даних, не потрібних для інтерпретації. Застосована методика дає змогу розглядати українськомовне інтернет-спілкування як систему взаємопов'язаних вербальних, візуальних, графічних та платформних ресурсів.

Результати та обговорення. Аналіз корпусу виявив системну взаємодію вербальних, графічних, візуальних та інтерфейсних ресурсів у структурі українськомовних цифрових повідомлень. Таке трактування дає змогу простежити не лише функціонування окремих знаків, а й механізми їхньої взаємодії, трансформації значень і формування нових моделей соціальної взаємодії. Відтак основну увагу зосереджено на аналізі найбільш репрезентативних семіотичних ресурсів сучасної українськомовної цифрової комунікації та специфіці їхнього функціонування в реальному комунікативному середовищі.

Результати аналізу не підтверджують уявлення про цифрове повідомлення як винятково лінійну мовну конструкцію. Навіть тоді, коли зовнішньо воно складається лише з кількох слів, комунікативний ефект майже ніколи не визначається винятково вербальним компонентом. Репліка існує в полі взаємодії різних знакових ресурсів, які не просто супроводжують текст, а беруть участь у конструюванні його змісту. Саме ця взаємодія виявилася найбільш стійкою

рисом проаналізованого українськомовного матеріалу. У досліджених повідомленнях інтерпретація залежить від поєднання вербального змісту з графічними, візуальними та інтерфейсними сигналами. Така організація цифрового повідомлення цілком узгоджується із соціально-семіотичним трактуванням мультимодальності, відповідно до якого різні модуси функціонують як рівноправні носії смислу, а не як допоміжні компоненти письма (Kress, 2010; Kress & van Leeuwen, 2021).

Показово, що навіть мінімальні за обсягом повідомлення нерідко демонструють високу семіотичну насиченість. Лаконічна репліка, яка в ізольованому вигляді могла б сприйматися як нейтральне повідомлення, після поєднання з емодзі, реакційним зображенням або мемним шаблоном змінює не лише емоційне тло, а й прагматичний статус. Адресат уже не просто читає текст – він реконструює комунікативний намір, співвідносячи вербальний зміст із візуальними маркерами, платформними конвенціями та попереднім досвідом взаємодії в конкретній цифровій спільноті. Ця особливість добре корелює з висновками дослідників цифрової прагматики, які наголошують, що сучасне мережеве повідомлення дедалі рідше функціонує як автономна текстова одиниця, натомість постає елементом ширшої мультимодальної конфігурації (Yus, 2011; Jones et al., 2015).

Найвиразніше зміна семіотичної організації простежується у функціонуванні емодзі. Попри поширене уявлення про них як про декоративний або суто емоційний додаток до письма, аналіз українськомовного матеріалу демонструє істотно складнішу картину. Емодзі регулярно беруть участь у формуванні ілокутивної сили висловлення, модифікують оцінку повідомлення, сигналізують про іронічне прочитання, пом'якшують категоричність або, навпаки, підсилюють експресію. Причому їхній внесок у смислотворення залежить не стільки від конкретного символу, скільки від його позиції щодо тексту та характеру взаємодії з іншими компонентами повідомлення. Одна й та сама графема, розташована перед висловленням, після нього або замість словесної реакції, продукує різні інтерпретаційні сценарії, що узгоджується з експериментальними спостереженнями Тю та ін. (2024) і прагматичними моделями Дейнас і Геррінг (2021).

У дослідженому матеріалі емодзі часто виконують прагматичну функцію, спрямовуючи інтерпретацію висловлення. Значно частіше вони функціонують як інструменти керування інтерпретацією. Усміхнений символ після різко сформульованої критики не стільки повідомляє про позитивний емоційний стан автора, скільки

сигналізує необхідність переосмислення буквального значення репліки. Аналогічно реакційні емодзі у відповідях нерідко замінюють повноцінний мовленнєвий акт, виконуючи функцію погодження, схвалення, співчуття або колективної підтримки без використання вербальних конструкцій. Саме тому говорити про емодзі лише як про графічні маркери емоцій уже недостатньо. У цифровому дискурсі вони дедалі частіше виступають окремими прагматичними знаками, що беруть участь у конструюванні комунікативної дії (Ge & Herring, 2018; Holtgraves, 2024).

Не менш показовою є тенденція до серійного використання емодзі. У проаналізованих повідомленнях послідовності однакових або семантично споріднених символів регулярно виконують функцію інтенсифікації висловлення, однак їхнє значення не зводиться до простого підсилення емоційності. Серія однакових знаків створює ритм повідомлення, формує особливу інтонацію письма, сигналізує про ступінь залученості мовця до ситуації. В окремих випадках саме послідовність емодзі стає головним носієм оцінки, тоді як словесний компонент набуває другорядного характеру. Подібна перебудова смислової ієрархії підтверджує спостереження про поступове розширення функціонального навантаження візуальних знаків у цифровій комунікації (Barinaga-López et al., 2022).

Зміни торкаються не лише невербальних компонентів. Аналіз корпусу показує, що цифрове письмо дедалі активніше використовує графічні ресурси самої писемної системи як засіб створення додаткового змісту. Одним із найхарактерніших проявів цього процесу стає нечислове використання цифр. Хоча подібні конструкції давно описані в англомовному цифровому просторі, українськомовний матеріал демонструє їхню поступову адаптацію до локальних комунікативних практик. Цифра перестає виконувати виключно кількісну функцію й починає працювати як фонетичний або графічний елемент, який забезпечує економію письма, стилістичну гру чи маркує належність автора до цифрової культури. Подібні утворення трапляються переважно у змішаних україно-англомовних контекстах, що свідчить не про руйнування мовної системи, а про взаємодію кількох семіотичних кодів у межах одного повідомлення (Crystal, 2006; McCulloch, 2019).

У цьому випадку економія мовних засобів не є самодостатньою метою. Значно важливішим видається прагнення продемонструвати обізнаність із цифровими комунікативними конвенціями. Нетипове використання цифри сприймається адресатом не лише як спосіб скорочення написання, а й як сигнал включеності до певної

мережевої спільноти. Семіотична функція таких конструкцій виявляється подвійною: вони одночасно оптимізують процес письма й виконують роль соціального маркера, який дозволяє ідентифікувати «свого» учасника цифрової взаємодії. Саме тому їх доцільно розглядати не як випадкові графічні відхилення, а як елементи сучасної цифрової семіосфери, що поступово інтегруються у структуру українськомовного інтернет-дискурсу (Crystal, 2006; Tagg, 2015).

Ще однією закономірністю, яка систематично простежується в досліджуваному корпусі, є поява графіко-лексичних гібридів. Йдеться про мовні одиниці, у яких традиційна словесна форма модифікується шляхом інтеграції латинських літер, символів інтерфейсу, цифр, хештегів або інших графічних компонентів. У цифровому середовищі такі конструкції вже не сприймаються як випадкове порушення орфографічної норми. Навпаки, вони дедалі частіше виконують самостійну семіотичну функцію, забезпечуючи швидке розпізнавання певних смислів, культурних асоціацій або групової ідентичності. Саме тому графіко-лексичний гібрид доцільно розглядати не як деформоване слово, а як окрему мультимодальну одиницю, у якій взаємодіють кілька кодів одночасно (Kress, 2010; McCulloch, 2019).

Особливість таких конструкцій полягає у відсутності чіткої межі між письмом і візуальним дизайном. Якщо традиційний текст організований переважно лінійно, то цифровий знак сприймається комплексно. Під час інтерпретації адресат співвідносить форму написання, використані символи та графічне оформлення з вербальним змістом повідомлення. Через це навіть незначна зміна графічної структури слова здатна суттєво змінити його прагматичний потенціал. Аналіз корпусу показує, що українськомовні користувачі активно використовують подібний механізм для створення жартівливих ефектів, іронії, демонстрації цифрової компетентності або стилізації повідомлення під певний інтернет-дискурс.

Показово, що переважна частина таких трансформацій не ускладнює розуміння повідомлення. Навпаки, вони активізують когнітивну діяльність адресата, оскільки процес декодування передбачає одночасне використання мовної компетенції, цифрового досвіду та знання актуальних інтернет-конвенцій. Іншими словами, адресат не читає окремі символи послідовно, а практично миттєво реконструює задум автора, використовуючи накопичений культурний досвід функціонування аналогічних знаків у цифровому просторі. Саме тому ефективність графіко-лексичних гібридів безпосередньо залежить від спільного комунікативного досвіду учасників

взаємодії, що цілком відповідає соціально-семіотичному підходу до аналізу цифрового дискурсу (Kress & van Leeuwen, 2021).

Водночас подібні конструкції поступово виходять за межі суто молодіжного спілкування. У проаналізованому матеріалі вони регулярно з'являються в рекламних повідомленнях, інформаційних дописах, заголовках новин, комерційній комунікації та навіть в офіційних акаунтах установ. Це свідчить про поступову інституціоналізацію нових способів письма. Якщо ще кілька років тому такі графічні експерименти сприймалися як характерна риса неформального інтернет-сленгу, то сьогодні вони дедалі активніше інтегруються до ширшої цифрової мовної практики. Відповідно, межа між нормативним письмом і цифровою стилізацією стає дедалі менш чіткою.

Не менш характерною рисою сучасного українськомовного інтернет-спілкування є активне використання ігрової фонетизації письма. Аналіз матеріалу показує, що відхилення від нормативної орфографії далеко не завжди пов'язане з недостатнім рівнем мовної компетенції. У більшості випадків воно має свідомий характер і використовується як стилістичний прийом. Автор повідомлення навмисно модифікує написання слова, імітуючи особливості живого мовлення, діалектної вимови, дитячої артикуляції або емоційного стану співрозмовника.

Такі трансформації істотно змінюють характер цифрової комунікації. Текст починає відтворювати не лише зміст висловлення, а й його акустичні характеристики. Візуальна форма слова стає засобом передачі інтонації, темпу мовлення, емоційної напруги або жартівливого забарвлення. Саме тому подібні написання не можна трактувати як звичайні орфографічні помилки. У цифровому дискурсі вони виконують функцію додаткових просодичних маркерів, компенсуючи відсутність безпосереднього усного контакту між комунікантами (Crystal, 2006; Tagg, 2015).

У проаналізованому корпусі регулярно простежуються випадки навмисного подовження голосних, дублювання приголосних, фонетичного спрощення окремих форм, використання дитячих або розмовних варіантів вимови. Попри відхилення від літературної норми, значення таких форм зазвичай можна реконструювати з контексту та графічної структури повідомлення. Більше того, саме відхилення від норми часто стає головним носієм експресії. Емоційне забарвлення формується не стільки лексичним значенням слова, скільки способом його графічного відтворення.

Подібний механізм демонструє характерну особливість цифрової семіотики. Значення

виникає не лише через словниковий зміст мовної одиниці, а й через її матеріальну форму. Написання поступово перетворюється на самостійний семіотичний ресурс, здатний передавати емоції, оцінки та прагматичні установки без додаткових пояснень. Саме ця тенденція свідчить про розширення функціональних можливостей сучасного письма, яке дедалі активніше відтворює властивості усної комунікації, не втрачаючи при цьому власної графічної специфіки (McCulloch, 2019).

Особливого значення ігрова фонетизація набуває у взаємодії з іншими семіотичними ресурсами. Поєднання модифікованого написання, емодзі, реакційних GIF-зображень, мемів або нестандартної пунктуації створює складні мультимодальні конструкції, у яких кожен компонент лише частково несе інформаційне навантаження. Повне значення повідомлення формується лише внаслідок інтеграції всіх використаних знаків. Саме ця взаємозалежність різних модусів є однією з визначальних характеристик сучасної цифрової комунікації, що неодноразово підкреслюється в новітніх дослідженнях мультимодальності (Kress, 2010; Jones et al., 2015; Herring & Dainas, 2020).

Однією з найпомітніших тенденцій розвитку українськомовного цифрового дискурсу є інтенсивне проникнення англомовних елементів. Проте аналіз корпусу дозволяє говорити не про механічне запозичення іншомовної лексики, а про значно складніший процес формування нового семіотичного простору, у якому українська та англійська мови функціонують у постійній взаємодії. У більшості проаналізованих повідомлень англіцизми вже не сприймаються як чужорідні одиниці. Вони інтегруються в українське мовлення настільки органічно, що нерідко підпорядковуються українським словотвірним і граматичним моделям.

Характерною особливістю є поява дієслів, утворених від англійських основ: залайкати, заблокувати, заскрінити, зарепостити, задонатити, зашерити, забустити. Наприклад:

Я вже задонатив, тепер ваша черга.

Скинь скрін, бо я не вірю.

Мені випадково зашерило зовсім не той пост.

У наведених прикладах англійська основа поєднується з українськими словотвірними афіксами та граматичними показниками. З погляду класичної лексикології подібні утворення можна розглядати як адаптовані запозичення, однак у цифровому середовищі вони виконують ще одну важливу функцію – сигналізують належність мовця до сучасної мережевої культури. Сам факт використання таких одиниць демонструє обізнаність із цифровими практиками та платформною культурою (Crystal, 2006; McCulloch, 2019).

Не менш продуктивними залишаються англійські іменники, що практично не мають усталених українських відповідників або ж співіснують із ними. Серед проаналізованого матеріалу регулярно трапляються слова фід, сторіс, рилс, чат, чатик, пост, бан, донат, хейт, спойлер, стрім, контент, фейк, бот. Вони легко входять до українських синтаксичних конструкцій:

Побачив це у сторіс.

Алгоритм знову не показує мої рилс.

Цей пост уже третій день у моєму фіді.

У цих випадках іношомовна одиниця функціонує як повноправний елемент українського речення. Семіотично важливо те, що використання саме англійської назви часто пов'язане не лише з мовною економією, а й із прагненням максимально точно назвати явище цифрової культури. Українські відповідники нерідко або ще не сформувалися, або не передають специфіки платформного функціонування відповідного об'єкта.

Паралельно із запозиченнями активно функціонують цифрові аббревіації. Їхня роль виходить далеко за межі звичайного скорочення тексту. Аналіз матеріалу показує, що вони поступово перетворюються на окремі прагматичні сигнали, які дозволяють адресатові майже миттєво інтерпретувати комунікативну ситуацію.

Наприклад:

LOL – реакція на комічну ситуацію;

OMG – маркер сильного здивування;

AFK – повідомлення про тимчасову відсутність.

Українськомовні користувачі нерідко комбінують їх із кириличним текстом:

Я, чесно, LOL після такого.

OMG, це вже занадто.

AFK хвилини на десять.

У межах окремих цифрових спільнот такі аббревіатури функціонують без перекладу, оскільки їхнє значення підтримується спільними комунікативними конвенціями. Їхнє розуміння забезпечується не мовною компетенцією в традиційному розумінні, а належністю до глобальної інтернет-культури. Як наслідок, аббревіатура функціонує одночасно як мовний знак і як культурний індекс, що активізує спільний цифровий досвід співрозмовників (Tagg, 2015).

Окремої уваги заслуговує цифровий сленг. На відміну від класичного молодіжного жаргону, він надзвичайно динамічний і майже повністю залежить від актуальних інтернет-платформ. Регулярно простежується поява лексем, які за короткий час проходять шлях від вузького мемного використання до масового функціонування, після чого поступово втрачають актуальність. Саме така швидкість оновлення

є принциповою характеристикою сучасної цифрової семіотики.

Показовими є слова *крінж*, *краш*, *вайб*, *токсік*, *імба*, *база*, *рофл*, *скіпнути*. Наприклад:

Це був такий крінж, що я навіть не додивися.

У цього кафе дуже присмний вайб.

Це буквально база.

Я це просто скіпнув.

Семантика подібних одиниць майже ніколи не збігається повністю зі словниковими відповідниками. Наприклад, слово *вайб* описує не лише атмосферу, а й емоційний комплекс вражень, який важко передати одним українським еквівалентом. Аналогічно *крінж* уже давно перестав означати лише сором або незручність. У цифровій культурі ця лексема активізує ширший культурний сценарій, що включає іронічне дистанціювання, оцінку чужої поведінки та колективне переживання соціальної незручності.

Саме тому сучасний цифровий сленг доцільно розглядати не як периферійний пласт лексики, а як повноцінний інструмент концептуалізації цифрової реальності. Він не просто називає нові явища, а формує нові способи їх осмислення. У цьому виявляється одна з фундаментальних рис сучасної інтернет-комунікації: семіозис відбувається одночасно на лексичному, культурному та прагматичному рівнях, а значення окремої одиниці визначається її місцем у цифровій культурі, а не лише словниковою дефініцією (McCulloch, 2019; Holtgraves, 2024).

Одним із найбільш показових результатів аналізу корпусу стало переосмислення функцій пунктуації в українськомовному цифровому дискурсі. Якщо в традиційному письмі розділові знаки забезпечують передусім граматичне членування тексту, то в комунікації соціальних мереж їхня роль істотно розширюється. Регулярно простежується тенденція, за якої пунктуація дедалі рідше виконує нормативно-регулятивну функцію й дедалі частіше стає окремим семіотичним інструментом передачі інтонації, емоційного стану, оцінки або комунікативного наміру автора. Іншими словами, адресат інтерпретує не лише сам текст, а й спосіб його графічного оформлення. Саме тому відсутність певного знака або, навпаки, його надлишкове використання вже не сприймаються як випадкове порушення орфографічних правил, а виступають елементами цифрової прагматики (Crystal, 2006; Tagg, 2015).

Найбільш очевидною є трансформація функції крапки. У більшості проаналізованих повідомлень завершення короткої репліки крапкою не виконує лише синтаксичної ролі. Воно нерідко інтерпретується як сигнал завершеності розмови, категоричності або навіть прихованого невдоволення. Порівняймо:

*Добре
Добре.*

Формально зміст обох повідомлень однаковий. Проте прагматична інтерпретація суттєво різниться. Перше повідомлення найчастіше сприймається як нейтральне погодження, тоді як друге може сигналізувати холодність, дистанціювання або небажання продовжувати взаємодію. Подібна різниця виникає не на лексичному рівні, а виключно завдяки графічному оформленню висловлення. Таким чином, крапка починає функціонувати як окремий прагматичний знак, що модифікує ілюктивну силу повідомлення. Аналогічні явища описують дослідники цифрової комунікації, наголошуючи, що інтерпретація пунктуації дедалі більше залежить від соціальних конвенцій онлайн-спілкування (McCulloch, 2019; Holtgraves, 2024).

Не менш показовим є використання знаків оклику. Якщо нормативне письмо рекомендує уникати їх надмірного накопичення, цифровий дискурс демонструє протилежну тенденцію. Регулярно трапляються конструкції на зразок:

*Дякую!!!!
Ми перемогли!!!!!!
Нареши!!!!!!*

У таких випадках повторення знаків оклику не збільшує інформаційний зміст повідомлення, проте істотно посилює його експресивність. Візуальне накопичення однакових символів виконує роль графічної інтонації, яка частково компенсує відсутність просодичних характеристик усного мовлення. Важливо, що адресат майже миттєво інтерпретує ступінь емоційної напруги саме через кількість використаних знаків, а не через лексичний склад висловлення. Подібний механізм функціонує і щодо знаків питання. Наприклад:

*Ти де?
Ти де???*

У другому випадку багаторазове повторення питання сигналізує вже не потребу отримати інформацію, а нетерпіння, здивування або занепокоєння. Фактично графічна форма знака починає передавати емоцію, яка в усному мовленні була б реалізована інтонацією.

Особливе місце займає трикрапка. У дослідженому матеріалі трикрапка нерідко виконує функції, що виходять за межі її нормативного пунктуаційного використання. Натомість її семіотичний потенціал значно ширший. Трикрапка може сигналізувати нерішучість, вагання, недовірливість, сумнів, іронію або очікування реакції співрозмовника.

*Наприклад:
Можливо...*

*Ну не знаю...
Ти сам усе зрозумів...*

У кожному випадку саме трикрапка створює той прагматичний ефект, який неможливо пояснити лише словниковим значенням використаних слів. Вона залишає повідомлення відкритим для подальшої інтерпретації, спонукаючи адресата самостійно реконструювати прихований зміст.

Не менш цікавою виявилася тенденція до повної відмови від пунктуації. У проаналізованому матеріалі регулярно трапляються повідомлення типу:

*я вже вдома все добре
не переживай скоро буду
бачив це сьогодні дуже смішно*

Такі конструкції майже не ускладнюють розуміння змісту. Навпаки, відсутність розділових знаків часто сприймається як ознака невимушеного, швидкого й максимально наближеного до усного мовлення спілкування. У цьому випадку саме порушення пунктуаційної норми виконує стилістичну функцію, сигналізуючи неформальність взаємодії.

Водночас окремі користувачі навмисно застосовують надмірно нормативне оформлення повідомлень для створення комічного ефекту. Наприклад:

Доброго дня. Прошу повідомити, чи буде Ви сьогодні онлайн. Дякую.

У неформальній цифровій взаємодії подібне повідомлення може сприйматися як стилізація під офіційно-діловий стиль або як засіб іронічного дистанціювання. Отже, дотримання мовної норми також набуває семіотичного значення, адже його інтерпретація визначається комунікативною ситуацією, а не лише правилами пунктуації.

Ще однією закономірністю, яка систематично простежується в українськомовному матеріалі, є поступова меміфікація письма. Йдеться не лише про використання готових інтернет-мемів, а про значно ширший процес, за якого окремі слова, мовні конструкції або синтаксичні моделі починають функціонувати як самостійні культурні знаки. Їхнє значення вже неможливо пояснити виключно лексичною семантикою, оскільки воно формується завдяки колективній пам'яті цифрової спільноти та знанню попередніх комунікативних ситуацій (Dyrel, 2025; Dancygier & Vandelanotte, 2025).

Наприклад, висловлення:

*Це база.
Не на часі.
Все стабільно.
Ну так...*

Фраза «це база» використовується для позначення очевидної або беззаперечної істини

й майже завжди супроводжується позитивною оцінкою висловленої думки. Натомість конструкція «ну таке» давно перестала означати невизначеність. У більшості випадків вона функціонує як м'яка форма критики або скептичної оцінки.

Особливістю мемних конструкцій є їхня надзвичайно висока інтертекстуальність. Адресат повинен впізнати джерело відповідного висловлення, пригадати контекст його популяризації та лише після цього правильно інтерпретувати повідомлення. Саме тому одна й та сама фраза може залишатися абсолютно незрозумілою для стороннього читача й водночас викликати миттєву реакцію всередині певної цифрової спільноти.

У проаналізованому корпусі регулярно простежуються випадки, коли навіть коротка репліка активізує цілий культурний сценарій. Наприклад:

Потужно.

Це вже класика.

План надійний як швейцарський годинник.

Подібні конструкції є своєрідними семіотичними «ярликами». Вони значно економлять мовні ресурси, оскільки замість розгорнутого пояснення активізують уже відомий адресатові набір смислів. Саме через це меміфікація письма є одним із найефективніших механізмів інформаційної компресії в сучасній цифровій комунікації.

Водночас меми не лише скорочують повідомлення, а й формують відчуття спільної культурної належності. Використовуючи впізнавану мемну конструкцію, автор фактично демонструє свою включеність до певної інтернет-спільноти, тоді як адресат підтверджує це взаємне знання шляхом правильного декодування повідомлення. Саме ця спільність інтерпретації забезпечує успішність цифрового семіозису, у якому окремий знак функціонує не ізольовано, а як елемент ширшої мережі культурних асоціацій (Dancygier & Vandelanotte, 2025; Dynel, 2025).

Висновки. Узагальнення результатів аналізу дозволяє стверджувати, що всі розглянуті вище явища – емодзі, графіко-лексичні гібриди, англіцизми, мемні конструкції, нестандартна пунктуація та фонетична гра – не функціонують ізольовано. Вони є проявами глибших когнітивних змін, які дедалі активніше визначають характер цифрової комунікації. Однією з таких змін є формування кліпового способу опрацювання інформації. У сучасному українськомовному інтернет-просторі він виявляється не лише на рівні споживання контенту, а й безпосередньо впливає на способи породження повідомлень, їхню структуру та принципи семіотичної організації.

Значна частина досліджених повідомлень має стислу форму, проте характеризується високою семіотичною насиченістю. Це не означає спрощення змісту. Навпаки, інформаційне

навантаження дедалі частіше концентрується у компактних семіотичних блоках, які активізують широкий спектр культурних асоціацій.

Швидкість цифрової комунікації забезпечується не скороченням змісту, а його семіотичною компресією. Один знак дедалі частіше репрезентує інформаційний масив, який у традиційному письмі потребував би кількох речень. Цей процес особливо помітний у мемній комунікації, коли окрема фраза або зображення викликає у свідомості адресата цілий набір уже відомих сценаріїв.

Особливістю кліпового семіозису є також зміна самого принципу читання повідомлення. У більшості випадків адресат уже не рухається послідовно від першого слова до останнього. Погляд миттєво охоплює емодзі, хештеги, виділення великими літерами, GIF-зображення, реакції, кількість переглядів, аватар автора, після чого відбувається інтеграція всіх отриманих сигналів у єдину когнітивну модель повідомлення. Саме такий спосіб декодування добре узгоджується із сучасними соціально-семіотичними концепціями мультимодальності, згідно з якими смисл формується не окремими знаками, а взаємодією різних модусів комунікації (Kress & van Leeuwen, 2021).

Отримані результати дозволяють також уточнити характер взаємодії між мовною системою та цифровим середовищем. Поширеною залишається думка, що інтернет-комунікація призводить до деградації письма через зростання кількості скорочень, порушень орфографічних і пунктуаційних норм, використання іншомовної лексики та графічних експериментів. Проте матеріал дослідження не підтверджує такої однозначної оцінки. У більшості проаналізованих повідомлень нестандартні мовні форми не свідчать про незнання літературної норми. Вони є результатом свідомого вибору автора, який адаптує мовні засоби до специфіки цифрового середовища, прагнучи максимально ефективно реалізувати комунікативний намір.

Отже, сучасне українськомовне інтернет-спілкування демонструє не руйнування мовної системи, а її високу адаптивність. Змінюється не лише словниковий склад або графічне оформлення повідомлень. Трансформується сама модель семіозису. Проведений аналіз засвідчив, що значення українськомовного цифрового повідомлення формується через функційну взаємодію вербальних, графічних, візуальних і платформних ресурсів. Актуальність подібних досліджень зумовлена безупинним збільшенням частки інтернет-комунікації у житті суспільства, особливо молоді. Перспектива продовження розвідки полягає у розширенні аналізу специфіки мовленнєвої організації різних жанрів інтернету,

виявлення особливостей прагмалінгвістичного потенціалу цифрового середовища.

ЛІТЕРАТУРА

1. Kovalchuk, L., & Litkovych, Y. (2022). Psycholinguistic aspects of representing aggression in wartime media discourse. *East European Journal of Psycholinguistics*, 9(2), 67–81. <https://doi.org/10.29038/eejpl.2022.9.2.kov>
2. Шевченко І. (2024). Мультимодальна концептуальна метафора в політичному медійному дискурсі. *Мовознавчий вісник*. Черкаси. ЧНУ імені Богдана Хмельницького. (36), 132–138. <https://doi.org/10.31651/2226-4388-2024-36-132-138>
3. Barinaga-López, B., Puente-Bienvenido, H., & Navarro Newball, A. A. (2022). A systematic review of trends and gaps in the production of scientific knowledge on the sociopolitical impacts of emojis in computer-mediated communication. *Cogent Social Sciences*, 8(1), Article 2151096. <https://doi.org/10.1080/23311886.2022.2151096>
4. Bjola, C., & Coplen, M. (2025). The Ukrainian meme machine: digital diplomacy and ‘quantum humour’. *European Journal of International Relations*, Vol. 25, No. 1. P. 3–29. <https://doi.org/10.1177/13540661251382854>
5. Crystal, D. (2006). *Language and the Internet* (2nd ed.). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511487002>
6. Dainas, A. R., & Herring, S. C. (2021). Interpreting emoji pragmatics. In C. Xie, F. Yus, & H. Haberland (Eds.), *Approaches to Internet pragmatics: Theory and practice* (pp. 107–144). John Benjamins Publishing Company. <https://doi.org/10.1075/pbns.318.04dai>
7. Danesi, M. (2009). Explaining change in language: A cybersemiotic perspective. *Entropy*, 11(4), 1055–1072. <https://doi.org/10.3390/e11041055>
8. Dancygier, B., & Vandelanotte, L. (2025). *The Language of Memes* ([edition unavailable]). Cambridge University Press. Retrieved from <https://www.perlego.com/book/5321719/the-language-of-memes-patterns-of-meaning-across-image-and-text-pdf> (Original work published 2025).
9. Dynel, M. (2025). Beyond social polarisation: Memetic (de)legitimation and quasi-legitimation of non-fungible tokens. *European Journal of Communication*, 40(1), 37–54. doi: 10.1177/02673231241300903.
10. Ge, J., & Herring, S. C. (2018). Communicative functions of emoji sequences on Sina Weibo. *First Monday*, 23(11). <https://doi.org/10.5210/fm.v23i11.9413>
11. Herring, S. C., & Dainas, A. R. (2020). Gender and age influences on interpretation of emoji functions. *ACM Transactions on Social Computing*, 3(2), Article 10, 1–26. <https://doi.org/10.1145/3375629>
12. Holtgraves T. (2024) Emoji, Speech Acts, and Perceived Communicative Success. *Journal of Language and Social Psychology*. January 2024. 43(1):83-103 DOI:10.1177/0261927X231200450
13. Jones, R. H., Chik, A., & Hafner, C. A. (Eds.). (2015). *Discourse and digital practices: Doing discourse analysis in the digital age*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315726465>
14. Kress, G. (2010). *Multimodality: A social semiotic approach to contemporary communication*. Routledge. 10.4324/9780203354889 [1]
15. Kress, G., & Van Leeuwen, T. (2021). *Reading Images: The Grammar of Visual Design*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003099857>
16. Mahuriak, I., & Voitovych, N. (2025). Ukrainian memes during the full-scale war: Social and informational aspects. *Visnyk of the Lviv University. Series Journalism*, 57, 239–249 <https://doi.org/10.30970/vjo.2025.57.13309>
17. McCulloch, G. (2019). *Because Internet: Understanding the new rules of language*. Riverhead Books. ISBN-13: 978-0735210936
18. Nazarenko O., Rebenok V. (2024). Features of using lexical innovations and slang in international memes (on the example of social networks). *Advanced Linguistics*, 14, ISSN2663-6646(Online)12DOI:<https://doi.org/10.20535/2024.14.315940>
19. Rathnayake, C., and Suthers, D. (2025). Towards a pluralist approach for examining structures of interwoven multimodal discourse on social media. *New Media and Society*, 27(2), 1172–1192. <https://doi.org/10.1177/14614448231157668>
20. Tagg, C. (2015). *Exploring digital communication: Language in action*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315727165>
21. Tieu V, Sotillo E, Bjelajac et al. (2024) A versatile CRISPR-Cas13d platform for multiplexed

- transcriptomic regulation and metabolic engineering in primary human *T cells*. *Cell*. Feb 29;187(5):1278-1295.e20. doi:10.1016/j.cell.2024.01.035. Epub 2024 Feb 21. PMID: 38387457; PMCID: PMC10965243.
22. Yus, F. (2011). *Cyberpragmatics: Internet-mediated communication in context*. John Benjamins Publishing Company. <https://doi.org/10.1075/pbns.213>
23. Zappavigna M. (2012) *Discourse of Twitter and Social Media: How we use language to create affiliation on the web*. Bloomsbury. Continuum International Publishing Group, 240 p. DOI:10.5040/9781472541642

Дата першого надходження статті до видання: 24.07.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 04.09.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 01.10.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)